

(Данас, 10.10.2009)

- Нисам сигуран због чега сам толико интересантан за плејаду Данасових колумниста поготово у последње време. Нападају ме поготово ови новокомпоновани сарадници вашег листа, који вероватно не знају да сам неке од својих бољих текстова објавио управо на страницама Данаса још у оно "херојско време" када су неки од њих били близу власти или се мудро држали у политичкој заветрини. Има у томе нешто од скоројевићке ревности барем код неких од њих. С друге стране, Данас се доживљава као лист нечега што припада социјалдемократском корпусу, а ја и НСПМ се доживљавамо као нешто што припада десници. Знам да критичаре нећу убедити, а неке присталице ћу вероватно разочарати, али ја себе не заиста доживљавам као припадника интелектуалне и политичке деснице, нити је НСПМ десничарски часопис – каже за Данас, Ђорђе Вукадиновић, уредник Нове српске политичке мисли.

* Како је дошло до тога да вас везују искључиво за неке десне политичке опције, за ДСС пре свега, него да вас сада везују и за ултрадесничаре?

- Оно што се у Србији најчешће назива левицом, најчешће с левицом нема никакве или има само карикатуралне везе. Левица се код нас погрешно, поједностављено и парадоксално изједначава с глобализмом и атлантизмом, као и антинационалним и антипатриотским ставом, што је теоријски и историјски бесмислено, а ретко се везује за оно што је кључно, а то је однос према социјалним и економским темама. Парадоксално је да гомила либерала и неолиберала себе виде као левичаре, а тако их виде и њихови симпатизери. Узмите само пример ЛДП-а и Чедомира Јовановића. Од те исте јавности која заправо не зна или не жели да зна шта су то појмови "левице" и "деснице", ми смо добили етикету десничара. НСПМ није десничарски сајт, а свакако да ја нисам десничар, што наравно не значи ни да сам левичар у овом, у Србији последњих година укорененом смислу. Код нас свака позиција која покушава да води рачуна о неким елементарним националним и државним интересима пре или касније бива жигосана као десна или клерикална. Када је реч о странкама односи снага у друштву од 2000. су такви да је сваки став који покушава да афирмише државне и националне интересе био проказан као "десни", ретроградан и сумњив.

* Везују вас за клерикалне организације као што су Двери, а и сами сте у више наврата покушали да изједначите деловање свих невладиних организација. На вашем сајту пишу чланови редакције Двери Српских.

- Па, са изузетком неколико личности које имају проблем или са здрављем или са политичком диоптријом, не бих рекао да ме баш много везују. Свако ко је икада отворио наш часопис зна каква је то глупост. Још је мање тачно да "изједначавам деловање свих НВО". Напротив. Једино не видим зашто би, на пример, поменуте "Двери" биле априори спорне, само зато што су блиске цркви, а којекакве Иницијативе младих за људска права или Хелсиншки одбор Соње Бисерко нису. А што се текстова тиче, поред својих оригиналних текстова, ми често објављујемо, тј. преносимо разне занимљиве текстове из других медија. У том смислу, подједнако често, или још чешће, за нас "пишу" Драгољуб Жарковић, Теофил Панчић, па и неки ваши уредници.

* Након 5. октобра 2000. грађани су се надали да ће Србија убрзо да уђе у ЕУ, а онда се испоставило да ствари стоје нешто другачије. Да ли мислите да је у време петооктобарских промена свет виђен шаренијим него што јесте?

- Испоставило се да свет, пре свега запад, има своју логику и своје интересе и да нису спремни да нас олако амнестирају или суштински промене свој однос према нама. Испоставило се да постоје теме и проблеми – Косово је само једна од њих – као и да постоје економски, политички и геополитички интереси који су дубљи, старији и јачи од ових површних, дневно-политичких ствари. Грађани, а и политичари не воле доносиоце лоших вести и више воле да слушају лепе приче. Не да нисмо ушли у ЕУ 2005. или 2007. као што је обећавано, него сигурно нећемо ући ни 2015. Заправо, шта год чинили нећемо ући све док њима то не буде одговарало. Неколицина мојих колега и ја говорили смо да неће бити боље преко ноћи и да о-рук демократија каква је у режији већинског дела ДОС практикована у Србији не води никуда, као и да морамо гледати сопствене државне интересе, па тек онда удовољавати истоку и западу. Због таквих ставова смо зарадили етикету некога ко је конзервативан и ко подржава ривалску струју у тадашњем ДОС, односно ДСС.

* Тврдите да нисте десничар. Да ли вас онда можемо сврстати у политичке реалисте?

- Свакако. Присталица сам реалистичке школе међународних односа, мада ја радије кажем да сам "држависта". Наиме, верујем да је добар део невоља са којима се суочава савремени свет, укључујући и ову економску кризу, последица тога што је национална држава пребрзо и олако проглашена за нешто превазиђено и отпослата у "ропотарницу историје". Када је о Србији реч, за то сам да се расправа о националним интересима води отворено и без предрасуда. Мислим да се о свакој тези мора расправљати отворено и поштено, укључујући и ону која, рецимо, тврди да треба признати независност Косова. Али ако сам спреман да саслушам и расправљам о тој тези, онда утолико пре и утолико више сматрам да треба саслушати и размотрити и тезу да ЕУ има алтернативу.

* Важите за евроскептика. Зашто је у Србији недопустиво бити евроскептик?

- Евроскептични став је легитиман и распрострањен став широм Европе. Моја је теза да појединци народи и државе понекад морају да кажу „не“ да би могли да се изборе за неке своје интересе. Пример Ирске то најбоље показује. Након прошлгодишњег "не" добили су бројне уступке од Брисела о којима други могу само да сањају. Иначе, ја сам евроскептик у двоструком смислу. Наиме, нисам сигуран да је ЕУ једино и ултимативно решење за српске проблеме, иако такав став делује најједноставније и интелектуално најлагодније, а евроскептик сам и у једном другом смислу – нисам нарочито сигуран у перспективе саме ЕУ, нити у то може ли Србија да уђе у ЕУ чак и када би испунила све захтеве.

* Званична политика ЕУ је да смо им потребни.

- Реалистичка политика се не води тако што верујете баш у све што вам се каже. Ствар је у томе да Оли Рен и Канцеларија за придруживање ЕУ морају нешто да раде и да се завађеним балканским племенима повремено мора дати неки лилихип и охрабривати њихове "европске перспективе"... До усвајања Лисабонског споразума све то је било празна прича, тек сада се стварају теоретске могућности да дође до проширења. Ако им будемо били потребни примиће нас и без Младића у Хагу, као што су нас примили у Партнерство за мир. Али о томе не одлучују ни Оли Рен ни Хавијер Солана, већ се о томе одлучује у националним центрима водећих земаља ЕУ и вероватно негде другде – у Вашингтону и, делимично, Москви.

* Говорите као да се међу државама чланицама ЕУ води нека врста криптополитике

која је у Европи престала да буде актуелна процватом просветитељстава.

- Реалистичка школа међународних односа управо сматра да у историји политике и у односима међу државама постоје неке константе које се не мењају тако лако. Неки антички историчари су релевантнији за разумевање односа у савременом свету од читања говора Олија Рена или закључака Европске комисије и Савета Европе. Далеко смо од остварења Кантовог или Хабермасовог светског грађанског друштва у коме међу политичким субјектима владају односи толеранције, хармоније и добре воље. Ту је кључ неспоразума с мојим критичарима. То нема везе ни с конзервативизмом, национализмом и десницом, мој став је последица трезвог, реалистичког погледа на стање у свету који показује шта је политика мање-више одувек била. Суштина политике се није много променила од Пелопонеског рата на овамо.

* Поменули сте пример Ирске која је чланица ЕУ за разлику од нас који нисмо.

Принцип је исти. Да Ирска није била потребна ЕУ и да им није било потребно њихово „Да“ они би их откачили. Пред ово друго гласање они су се изборили за право на самосталну фискалну политику, забрану абортуса и војну неутралност. Да ли знате шта то значи за бриселски "систем вредности"?

* Да ли смо ми у уопште у позицији да било шта захтевамо?

- То је једна тужна замена теза. Један добар део наше интелектуалне и политичке елите шири слику да смо ми мали, бедни, најгори, народ ратних злочинаца итд. и да би најбоље за нас било да нас неко окупира или макар да нас стави под страни протекторат. То је један суицидни, мазохистички став који је само одраз у огледалу оног става који је доминирао у првој половини деведесетих и који је говорио о Србима као "небеском" и "најстаријем народу", који води само мирољубиву политику и одбрамбене ратове и чији припадници генетски не могу да врше злочине. Како сам тада, ризикујући етикету лошег Србина и издајника, оповргавао и раскринкавао ту причу, тако сада сматрам да је морална и интелектуална дужност супротставити се овој другој мантри која је, сигуран сам, подједнако погубна за опстанак земље и народа.

* Недавно сте добили епитет лукавог спин доктора и архимандрита међу српским

политичким аналитичарима? Да ли сте заиста тако моћни?

- Ја сам то схватио као комплимент, али, нажалост, незаслужени комплимент, на сличан начин као што и већину напада доживљавам као незаслужене. У сваком случају, за ту ласкаву титулу не располажем елементарним политичким, а нарочито не финансијским перформансама. Мој утицај на јавној сцени заиста није мали, али није ни издалека толико велики како се то причињава неким мојим острашћеним критичарима. Ма колико то деловало неуверљиво и романтично, мислим да је тај утицај, пре свега, последица једног интелектуалног поштења и моралног кредита који датира још из раних деведесетих година. Слагали се или не с неким мојим анализама, сви знају да говорим у своје име, искрено и с убеђењем.

* Ваше колумне у Политици подигле су у последње време доста прашине у једном делу јавности. Звиждане Марсељези називате "спонтаним референдумом" и легитимним политичким чином. Чини се да је оно што вашим критичарима смета јесте релативизација одређених друштвених појава, док с друге стране тврдите да сте принципијелни и реални.

- Не претендујем на то да сам увек у праву. Но, једно је питање то да ли су моје критике основане (ја мислим да јесу), али могућ је и другачији став и о томе можемо расправљати. А друга ствар су тоталитарне или чак криптофашистичке претензије да се све разлике у мишљењу и политичким ставовима укину и да се направи један вештачки интелектуални мелтинг пот саткан од једне пригодне реформске реторике и плитке еврофилије, те политички коректног говора у складу с проценама неких самозваних идеолошких комитета који за позицију на коју претендују немају ни политички ни интелектуални легитимитет. Скандалозно је да се у једном малом, али гласном делу српске јавности моје у основи беневоолентне тезе схватају као спорне и јеретичке. Оппростите, али ако ме је неко бесправно бомбардовао и отима ми део територије, ваљда ја могу да звиждим његовој химни? А ви му аплаудирајте, ако вам се аплаудира. Ја не уживам у овој мрачној слави коју дугујем неким вашим колумнистима и професионалним евро-ентузијастима. Волео бих да се сви слажу са мном, али не бежим од тога да будем и усамљен, поготову када сам уверен да сам у праву. Смешно је да се браним од оптужби неких бивших и садашњих комитетлија и извршних секретара и сарадника некадашњих и садашњих Централних комитета, да подстичем насиље. Насиље, позивање на насиље, шовинизам, мржња је нешто што не може бити легитимно и тога нема ни на сајту НСПМ, али, нажалост, има код неких мојих бучних критичара.

* Колико је српско друштво на ивици да му политичка коректност помрачи здрав

разум?

- Политичка коректност је лепа и модерна реч за оно што се некада звало цензура, при чему је цензура много бенигнија, поштенија и јаснија ствар од ових разливених граница политичке коректности. Култ или диктат политичке коректности ништа није донео ни стабилнијим, богатијим и срећнијим друштвима у којима је настао, тако да и тамо све чешће бива доведен у питање. А овде само лепо леже на дугу традицију класичне цензуре и аутократије.

* Постмодерни појам толеранције нас обавезује не само да будемо трпељиви према друштвеним појавама које нам се не свиђају, већ нам не оставља простор за то да нам се нешто не свиђа. Зашто је то тако?

- Када су појмови људских права и толеранције настајали имали су јасан садржај и односили су се на право на слободу, имовину, живот и на толеранцију религијских и политичких уверења. Модерна Европа је настала као продукт тих вредности. Проблем је што су ти појмови данас изгубили јасан смисао и обим и постају идеолошке флоскуле и батине у рукама онога ко држи моћ. Опасност је релативизација и злоупотреба појма људских права. Када појмове непрецизно користите, онда губите критеријум и све постаје један мутљаг у коме све постаје ствар вештине паковања, поменутог спиновања и у крајњој линији силе.

(Интегрална верзија интервјуа за *Викенд Данас*. Разговарао: **Игор Живановић**)